

Eind Juni was paartje 2 aan het tweede legsel. Van de andere paartjes kon ik geen broedgevallen meer waarnemen, hoewel ik in het territorium van paartje 3 nog een baltsvlucht zag.

Begin September werd aan de laatste leegstaande villa druk gebouwd en was men bezig de oude fundamenteën in de vlakte op te blazen en met drag-lines uit te graven. Ondanks al deze drukte waren er nog steeds veel zwarte roodstaarten en zelfs het slechte weer legde de mannetjes het zwijgen niet op. Ook toen kon ik nog 15 en zelfs 20 volledige zangen per minuut horen.

Hopelijk komen deze sympathieke zangertjes volgend seizoen weer terug en slagen ze erin, ondanks de in hun nadeel veranderde omstandigheden op en om de puinvlakte, zich te handhaven als Haagse broedvogels.

J. J. Waldorp, Delft

Areaal-uitbreiding van de zwarte roodstaart?

door Dies Vleugel (Den Haag)

In aansluiting op de mededeling van Waldorp leek het ons de moeite waard, eens na te gaan, in hoeverre de Haagse afbraak-broedgevallen in verband staan met een op het eerste gezicht waarschijnlijke uitbreiding naar het Westen. De Zwarte Roodstaart komt immers alleen in het Oosten van ons land algemener voor. Als resultaat van ons onderzoek kunnen we het volgende over de achtergrond van de vestigingen in Den Haag meedelen:

De Zwarte Roodstaart heeft zich vermoedelijk vanuit Centraal-Europa, waar hij sinds onheuglijke tijd schijnt voor te komen, naar onze streken uitgebreid. Hij komt b.v. ook in Marokko nog voor en andere rassen bewonen Perzië e.d. tot in Tibet toe. Hij heeft zich van zijn aloude woonplaatsen naar het Westen en Noorden uitgebreid. In 1600 kwam hij echter nog niet te Neurenberg als broedvogel voor. In de laatste 150 jaar heeft deze aardige soort zich over geheel Noord-Duitsland verspreid en komt tegenwoordig zelfs wel (sporaadisch) in Denemarken en Zuid-Zweden voor.

In Nederland kwam hij omstreeks 1925 in het Westen nog zeldzaam voor als broedvogel, terwijl trekkers er ook slechts weinig werden opgemerkt. Zelfs in midden-Nederland was hij nog wel zeldzaam te noemen. Hij broedde evenwel in 1876 al in Leiden, maar als grote merkwaardigheid in dit deel van ons land. In de dertiger jaren is de Zwarte Roodstaart zich steeds meer in het Westen gaan vertonen. In vele gevallen betrof het evenwel slechts territoria, waar wel een zingend mannetje, maar geen wijfje aanwezig was. Dergelijke mannetjes vallen, doordat alle vrije tijd aan het zingen kan worden besteed, meer op dan hun „gehuwde” soortgenoten.

Het is stellig dikwijls moeilijk, de soort inderdaad broedend te vinden op de plaats van voorkomen. Momenteel is de Zwarte Roodstaart in het Westen nog steeds vrij zeldzaam te noemen, als hoedanig „De Nederlandse Vogels” hem dan ook noemt. Wij hebben hem soms in Nijmegen onder eigen dak broedend gehad, d.w.z. hij bouwde wel eens een nest op een hoog liggende zolder, maar in andere jaren was hij gedurig aan het zingen, maar zijn nest bleef onvindbaar, hoewel het er stellig geweest moet zijn.

Het diertje heeft een sterke voorkeur voor hoge gebouwen. Daar houden zich ook de mannetjes op, die pionierterritoria vestigen. In de dertiger jaren hoorden wij er b.v. op het nu weer in alle glorie herbouwde stadhuis van Middel-

burg zingen. Ook de oude Gothische Maria Magdalena-kerk van Goes mocht de Zwarte Roodstaart onder zijn regelmatige bezoekers rekenen. Broeden is evenwel, voor zover wij weten, nooit met volledige zekerheid vastgesteld.

In het begin van de veertiger jaren hoorden wij hem ook midden in de zomer bij Den Haag zingen op een flink gebouwencomplex, een precedent dus op de latere, talrijker aanwezigheid. In 1950 trof ik hem opnieuw in dezelfde omgeving aan, nl. enkele malen op het Kurhaus en het Oranjehotel aan de Scheveningse boulevard. Zijn heldere kraakzang klonk nauw hoorbaar uit boven het strand- en boulevardgewoel. Behalve Waldorp namen ook enkele andere vogelaars het diertje waar te Den Haag in 1949 en 1950.

In Haarlem trof Jan P. Stribos er één aan in 1948 op de R.K. kerk. Volgens hem broedde er een paartje in dat jaar. In dergelijke gevallen is het wel noodzakelijk, dat we ook het wijfje te zien krijgen. Want gezien het grote getal ongepaarde mannetjes in pionierterritoria mogen we niet tevreden zijn, als we alleen het mannetje te zien krijgen. Het zien van jongen later in het seizoen is natuurlijk ook voldoende.

Zoals reeds gezegd, is het vinden van het nest in en aan hoge gebouwen geen gemakkelijke taak. In puinhopen en territoria maken de diertjes het ons wel gemakkelijker, omdat zij vanzelfsprekend dan veel meer in lagere regionen afdalen en ons zo de weg wijzen.

In geheel Duitsland is eveneens de merkwaardige voorliefde van de Zwarte Roodstaart voor puinhopen en afbraak geconstateerd. Dit zal er wel op wijzen, dat deze soort, voordat de menselijke woningen in hun huidige rotsachtige vormen aanwezig waren, in dergelijke natuurlijke biotopen gewoonde heeft, dus in bergstreken met rotsen en steenachtige hellingen. Wij zelf zagen hem in 1949 in een dergelijke omgeving op de Weissenstein, een der hoogste toppen van de Midden-Jura in Zwitserland en hier „deed” hij het dan ook opperbest. Hij broedt in het Alpenland zelfs nog in de berghutten ver boven de boomgrens! In het gebergte is hij ook nu nog wel rotsbroeder.

De zegetocht van de Zwarte Roodstaart naar het Westen, die ook in Frankrijk en België de vogel in de Westheft algemener doet worden, wordt in Engeland het best geregistreerd. Elk jaar wordt daar een landelijke enquête gehouden. In 1923 en 1924 broedde ons gezellige kraakvogeltje er voor het eerst (in het Zuiden). Druppelsgewijs zijn er sindsdien van tijd tot tijd broedgevallen voorgekomen, maar in de veertiger jaren was de vooruitgang verreweg het sterkst. In 1948 werd als maximum een totaal van 26 à 29 broedparen bereikt, natuurlijk met de nodige pionierterritoria daarenboven. In 1949 werd dit aantal opnieuw bereikt en hij broedt nu tot in Liverpool en Birmingham toe. Deze vooruitgang is wel een zeer verheugend verschijnsel bij de grote achteruitgang, die de cultuur aan de vogelstand toebrengt! Deze bloei is zeer begrijpelijk. Net als b.v. de Gierzwaluw en enkele echte zwaluwen, profiteerde hij van de vooruitgang der kunstmatige rotsen: de talloze grote gebouwen in dorpen en steden. Mogelijk wordt hij net als de Gierzwaluw, die we met recht de troost van de asfaltbewoner mogen noemen, een gezellige huisgenoot, ook in de steden in het Westen.

Om het voortdringen ook in ons land naar behoren te registreren, zou ik het zeer op prijs stellen, wanneer men mij alle gegevens, die men te weten komt, zowel wat broedende vogels als „ongehuwde” mannetjes betreft, zou willen meedelen. Dit geldt dan natuurlijk alleen voor het Westen, d.w.z. ongeveer

voor dat deel van ons land, dat ligt ten Westen van de lijn Eindhoven-Amersfoort-Zwolle-Winschoten.

Het is mogelijk, dat warme lentes de vooruitgang stimuleren, zoals dit ook bij andere soorten is gevonden. Juist het vele voorkomen in Den Haag na de warme Aprilweken van 1949 suggereert dit. In 1950 zou dan door traditiewerking dit voorkomen gecontinueerd zijn. Pas wanneer we over een rij van jaren de gegevens binnen hebben, kunnen we hierover beslissen. Wij hopen, dat u veel plezier beleeft bij het letten op de Zwarte Roodstaart en vergeet u dan vooral niet in de nazomer een briefkaart te zenden!

D. Vleugel, A. de Haenstraat 53, Den Haag

Korte mededelingen

DE KLUUT BROEDVOGEL BIJ AMSTERDAM

Als aanvulling op het artikel: „De Kluut als broedvogel bij Amsterdam” in het „Natura”-nummer van Juli—Augustus 1951, kan ik vermelden, dat ook in het voorjaar van 1951 deze soort weer bij Amsterdam gebroed heeft. Zo vestigden zich op het grote terrein in de Sloterdijkmeerpolder, dat door opspuitwerkzaamheden bouwrijp gemaakt wordt, een vijftal paren, waarvan de meeste nesten goed tot hun recht zijn gekomen. Eveneens was de soort weer in de Amsterdampolder aanwezig. Ditmaal maar in twee paren. Het broedterrein hier, waar de soort het vorig jaar nestelde, was echter reeds onder water gezet en toegangshaven tot de in aanbouw zijnde elektrische centrale geworden. Gebrek aan tijd maakte, dat ik over deze paren geen nadere gegevens bezit, maar het verblijf daar gedurende het gehele voorjaar doet mij toch aannemen, dat zij ook hier weer genesteld hebben.

Amsterdam

J. E. Sluiters

EEN PAAR ZELDZAME PLANTEN

Een dezer dagen vond ik in een bos van Amerikaanse Eiken enige exemplaren van Stofzaad (*Monotropa Hypopitys*). Hoewel de flora's deze plant niet als zeldzaam aangeven, meen ik toch dat ze, tenminste in het Oosten van het land, niet algemeen is.

Ook vond ik in onze onmiddellijke omgeving een vijftal exemplaren van de Giftsla (*Lactuca virosa*), een adventiefplant, die door de flora met z.z.z. is aangegeven. Ze waren ongeveer 1,40 meter hoog, terwijl de hoofdnerf van alle bladeren met fijne scherpe tandjes bezet zijn.

Winterswijk, 29 Juli '51

F. A. Horsthuis

MERKWAARDIG WESPENGEDRAG

door W. Nijveldt, Amsterdam

Een inspectie van een pereboompje te Amsterdam leverde mij op 2 Augustus 1951 de navolgende waarneming op.

Eén der pereblaadjes was in de lengte bijeengesponnen, vermoedelijk door een bladrollerrupsje, dat het spinsel echter verlaten had. Rechts boven is op de tekening een gedeelte van dit spinsel zichtbaar.

Dit blaadje nu scheen de aandacht van een wesp getrokken te hebben. Het dier vereerde het spinsel met een intense belangstelling. Door het omvouwen was een soort dichtgesponnen kokertje ontstaan; de wesp rende nu eens naar de bovenkant, dan weer naar de onderkant, stak de kop erin, kon echter niet verder door het dichte spinsel, en scheen als vertwijfeld door deze tegenslag.

Plotseling ging het dier boven op het blad zitten en knipte met de kaken een gaatje in het blad. (Zie pijltje.)

Na enkele knippen begon echter de renpartij opnieuw, mogelijk om te controleren of de vermeende buit er nog wel in zat, of om het meer omslachtige inbreken alsnog te vermijden. Toen het gaatje groot genoeg was, probeerde het insect de kop erdoor te wringen, hetgeen na de nodige moeite gelukte.

Scheen het dier nu overtuigd, dat er niets in zat? Het leek er wel wat op, want na een laatste

